

Godsdienst en pastoraal in type 2 & 4

Godsdienst en pastoraal

Katholieke dialoogschool: identiteit (zijn)

We zijn een katholieke school
die openstaat voor alle kinderen:
vanuit onze christelijke identiteit
(we beleven universele waarden in het spoor van Jezus)
staan we -in wederzijds respect- open
voor kinderen van andere culturen
en voor de levensbeschouwelijke diversiteit van kinderen en ouders.
Zo maken we werk van een cultuur van verbinding:
dialoog en ontmoeting
als opstap tot een waarde-vol samenleven nu én later.

We leren leerlingen én personeelsleden omgaan
met zinvragen in hun eigen leven,
zodat ze op het spoor komen van hun eigen unieke identiteit.

Godsdienstactiviteiten in de katholieke dialoogschool (kennen)

De godsdienstactiviteiten op de katholieke dialoogschool
in het buitengewoon basisonderwijs type 2 en 4
zien we vanuit de eigen schoolcontext
om aan de leerlingen
levensbeschouwelijke kansen te bieden.

We stellen vast dat dit niet vanzelfsprekend is.
Daarom is het goed dat het personeelslid tijdens godsdienstactiviteiten
vanuit een christelijke inspiratie
een sfeer van vertrouwen en veiligheid creëert.
Zo kunnen de leerlingen
een verbondenheid beleven
die stap voor stap
en met een positieve ingesteldheid
een religieuze/godsdienstige betekenis krijgt.

Godsdienstactiviteiten laten zich niet zomaar inkantelen
in andere schoolactiviteiten,
maar zijn duidelijk herkenbaar.

De persoonlijke ontwikkelingsmogelijkheden van onze leerlingen
en de concrete klascontext
zullen de interactieve stijl
tussen personeelslid en leerling
meebepalen.

We willen voorkomen
dat onze leerlingen geen aansluiting zouden vinden
met de elementen van het christelijke geloof
en de Bijbelse taal.
Daarom zal het personeelslid
de christelijke boodschap
van hoop en toekomst
voor elk kind

binnenbrengen via
concrete ervaringen, belevingen en rituelen.
Waar mogelijk zal het personeelslid
in dialoog met onze leerlingen
Jezusverhalen en andere Bijbelse verhalen binnenbrengen,
getoetst aan hun leefwereld.
Ze zorgen voor herkenning
en kunnen verwondering oproepen.

De verbale en non-verbale reactie
van onze leerlingen
kan ons aantonen
dat ze ten volle meebelevan
en meegenieten
met het personeelslid.

Het raamplan RKG deelt haar thema's in volgens aanvangsfase, middenfase en eindfase, dit volgens de mogelijkheden van de kinderen. Wij starten altijd vanuit de aanvangsfase. Soms wil men met de leerlingen meteen in de middenfase starten, "want 't zijn goeie". Niet doen. Laat ze toch alstublieft bij het begin beginnen. Het raamplan moet in elke school aanwezig zijn, vraag ernaar bij je directie. Het is uitgegeven bij uitgeverij Licap. Je vindt de tekst van het raamplan ook volledig op www.kuleuven.be/thomas/buitengewoon_onderwijs

Pastoraal in de katholieke dialoogschool (beleven)

Pastoraal
op de katholieke dialoogschool
in het buitengewoon onderwijs
wil op een eigentijds tegendraadse manier bezielen
vanuit de zingeving en de levenshouding
die spreken uit het evangelie ('Bijbelse inspiratie').

We willen bouwen aan een schoolgemeenschap als oefenplaats
waarin iedereen zichzelf mag zijn (uniciteit)
en waar we samen (verbondenheid) geloven
in dezelfde boodschap
van hoop en toekomst
voor elke leerling en ieder personeelslid.
Een gemeenschap in diversiteit,
met respect voor de ander,
maar met een gedeeld verhaal.

Dit 'gedeeld verhaal' wil de pastoraal
zichtbaar, voelbaar en tastbaar maken
in het alledaagse én volledige schoolleven!
Daartoe appelleert de pastoraal op school aan allen de liefde
– zoals de Bijbel verhaalt en Jezus die voorleeft –
tot richtsnoer voor vorming en opvoeding, leven en samenleven.

Enthousiasme (van binnenuit vervuld zijn)
en inspiratie (door de Geest ingegeven)
zijn hierbij noodzakelijk.
Ze zorgen dat we authentiek en geloofwaardig getuigen en zijn.

Tastbaar spreken over God via creatieve werkwijzen

We stellen vast
dat spreken over een 'Christelijke God'
en dat vele manieren van '(liturgie) vieren'
vaak té verbaal en té abstract zijn
voor onze doelgroepen.

Veel van onze leerlingen
hebben weinig tot geen voeling
met de geloofstaal
die we in ons spreken
en in onze vieringen gebruiken.

Onze leerlingen gaan
op een veel eenvoudigere
maar ook meer fragiele manier om
met het goddelijke.

Vanuit deze vaststellingen
gaan we op zoek
naar andere kanalen
om onze geloofstraditie
tastbaar, voelbaar, zichtbaar te maken.

We besteden nadrukkelijke aandacht
aan zintuiglijke elementen,
aan lichamelijke en muzikale uitdrukkingvormen
aan symbolische handelingen
en stimuleren, in de mate van het mogelijke en het haalbare, een actieve deelname.

Al deze elementen hebben een dragende functie:
zij dragen, ondersteunen
het Woord van God
en het Verhaal van Jezus
zodat het concreter, ervaringsgerichter wordt.

Herkenbare en herhaalde rituelen ^{zie bijlage 1} en symbolen opbouwen
o.a. bij het bidden en vieren,
maar evenzeer in het dagdagelijks samenleven
is voor onze doelgroep
bij deze ook zeker noodzakelijk.
Ze zorgen mee voor een sfeer ^{zie bijlage 2}
van vertrouwen en veiligheid.
Ze zorgen voor herkenning en verwondering.

Eigen aan het buitengewoon onderwijs is
dat deze 'creatieve werkwijzen'
voluit geïntegreerd zijn
in de uitbouw van godsdienstactiviteiten.

Bijlage 1: Het belang van rituelen

Onze leerlingen zijn erg gehecht aan rituelen. Ze geven hen veiligheid en vertrouwen. Elke activiteit krijgt een duidelijk begin- en eindritueel. Het beginritueel maakt de leerlingen duidelijk dat er een activiteit start. Ook het personeelslid kan zo voor zichzelf die klik maken.

Aandachtspunten zijn:

- neem de nodige tijd;
- begin- en eindritueel zijn verschillend;
- stimuleer zoveel mogelijk verschillende zintuigen.

De doelstellingen voor deze rituelen vind je in het raamplan blz. 24-25:

- leerlingen de kansen geven tot participeren;
- rituelen afstemmen op hun leef- en belevingswereld;
- in een sfeer van vertrouwen en veiligheid de rituelen opbouwen;
- de rituelen al doende beleven.

De mogelijkheden tot rituelen zijn uitgebreid:

- muziek is een sterke ondersteuner. Het ondersteunt de beeldtaal. Dit werkt ook bij leerlingen die hun godsdienst in individuele sessies krijgen.
- het kan met sensorisch materiaal: een geur of smaak als herkenningspunt.
- een kaars branden, uitblazen.
- een kruisteken maken, begeleiden met handen, een kruisje geven, een kruisje aan een touwtje rond de nek doen (i.p.v. klassieke picto)
- een zoen gooien (=beweging)
- een icoon of Jezusprent doorgeven
- het Mariabeeld, bloemen, kruisbeeld, kandelaar op de tafel plaatsen
- gebruik eventueel een Jezusdoos of godsdiensthoek. Meer info vind je op <https://www.kerknet.be/vicariaat-onderwijs-bisdom-brugge/informatie/visie-en-denkkaders#visie>

Bijlage 2: Het belang van de sfeer

Om een sfeer van veiligheid en vertrouwen te creëren begint een godsdienstactiviteit in rust en stilte. Geef jezelf de tijd om rustig te worden: Een personeelslid dat zich opgejaagd toont, snel en veel spreekt, en onrustig heen en weer rent, zal geen rustige sfeer in de klas krijgen.

Tijdens de godsdienstactiviteit worden we bij voorkeur niet gestoord. We maken dit duidelijk door een speciale hanger aan de klink te hangen en door zelf consequent te zijn: Als iemand binnenkomt, onderbreek je de activiteit niet.

- we hebben de neiging om “sfeer” te beperken tot het visuele. Durf te experimenteren en spreek alle zintuigen aan.
- visuele sfeermakers: gedempt licht, kaarsen, concertlichtjes per leerling, speciale sfeerlamp, kleur, godsdienstige symbolen, iconen en prenten, ...
- auditieve sfeermaker: muziek, muziekdossjes, ... Denk ook aan uw stemgebruik: gebruik een rustige, serene stem met voldoende intonatie.
- sfeermakers voor de neus: etherische oliën, geurstaafjes, geurzakjes, wierook, ...
- sfeermakers voor de tastzin: harde, zachte materialen, kussentjes, ...
- sfeermakers voor de smaak: Zo kan de activiteit beginnen met het delen van ovenkoek, van druivensap, ...

De aankleding van het schoolgebouw kan ook voor een passende sfeer zorgen. Zorg dat alle leerlingen, personeelsleden en bezoekers kunnen zien wat het godsdienstthema is!

Een aanbod van vier jaargangen

De werkgroep godsdienst voor het buitengewoon basisonderwijs type 2 & 4 van het bisdom Brugge is een samenwerking van de scholen Dominiek Savio (Gits), Heilig Hart (Oostende), Heuvelzicht (Klerken), Ter Dreve (Brugge) en Zonnehart (Aartrijke) onder begeleiding van de godsdienstinspecteur. Daarnaast bestaat er ook een stuurgroep pastoraal met de begeleider pastoraal.

We werkten een vierjarencyclus uit:

1. Ik mag leven
2. En God zag dat het goed was
3. Jezus als vriend
4. Jezus als voorbeeld

De thema's zijn gestoeld op het raamplan godsdienst voor bubao. De bedoeling is dat elk thema een volledig schooljaar aan bod komt. Na 4 schooljaren, begin je opnieuw aan het eerste thema. We zijn er voorstander van dat *elke* pedagogische eenheid rond hetzelfde jaarthema werkt, natuurlijk wel volgens het eigen niveau van de leerlingen. Dit versterkt de samenhang binnen de school en vergroot de zichtbaarheid van het thema binnen het schoolgebouw.

We willen jullie met deze thema's een visie aanbieden, aangevuld met tips en concrete activiteiten, opdat elkeen zich goed kan voelen bij het geven van godsdienstactiviteiten in zijn klas. Toch moeten we tegelijkertijd waarschuwen: Als je alles klakkeloos uitvoert zoals het op papier staat, kan het zijn authenticiteit verliezen.

Onze opdracht blijft het geven van een aanzet tot de activiteiten, niet het uitwerken van een volledige methode met alle activiteiten voor elke pedagogische eenheid.